

Voor een sterke basis

Wet- en regelgeving voor positieve
ontwikkeling in opvang en onderwijs

Overzicht wettelijke verplichtingen in jeugd, onderwijs en opvang

Gemeenten zijn uitvoerders van overheidsbeleid; zij concretiseren wet- en regelgeving zoals is bepaald door de landelijke politiek. Daarnaast hebben gemeenten eigen taken en verantwoordelijkheden. Binnen het domein Jeugd, en dan met name met betrekking tot een sterke basis voor gezond opgroeien en opvoeden, bepalen vijf wetten het gemeentelijke jeugdlandschap:

- 1 de Jeugdwet
- 2 de Wet kinderopvang
- 3 de Wet maatschappelijke ontwikkeling (Wmo)
- 4 de Wet ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie (Wet OKE)
- 5 de Wet op het primair onderwijs en Wet passend onderwijs.

In deze brochure beschrijven we per wet, in beknopt bestek, om welke voorzieningen het gaat en welke taken en verantwoordelijkheden gemeenten hebben.

Benieuwd naar de samenhang tussen jeugd en sociaal domein?

Bekijk het dossier www.nji.nl/jeugd-en-sociaal-domein

> Colofon

© 2016 Nederlands Jeugdinstituut

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Auteurs Deniz Ince & Su'en Verweij-Kwok

Fotografie Martine Hoving

Vormgeving Punt Grafisch Ontwerp

Jeugdwet

De Jeugdwet (van kracht sinds 1 januari 2015) heeft betrekking op de overheveling van alle vormen van jeugdhulp naar gemeenten. Gemeenten zijn onder meer verantwoordelijk voor de gehele pedagogische basisinfrastructuur, dus voor alle ondersteuning, hulp en zorg aan kinderen, jongeren en opvoeders. Uitgangspunt van de Jeugdwet is de eigen verantwoordelijkheid van burgers. Ze moeten allereerst hun eigen kracht inzetten als er problemen zijn, met inzet van hun sociale netwerk.

Gemeenten dienen zich in hun beleid te richten op:

- het inschakelen, herstellen en versterken van het probleemoplossend vermogen van kinderen en jongeren, hun ouders en hun sociale omgeving;
- het bevorderen van de opvoedcapaciteiten van de ouders en de sociale omgeving;
- preventie en vroegsignalering;
- het tijdig bieden van de juiste hulp op maat;
- effectieve en efficiënte samenwerking rond gezinnen.

Om welke voorzieningen gaat het?

Er is onderscheid tussen vrij en niet-vrij toegankelijke jeugdhulp.

Vrij toegankelijk aanbod omvat bijvoorbeeld:

- jeugd- en jongerenwerk
- jeugdgezondheidszorg
- preventieve opvoed- en opgroeiondersteuning
- informatie, voorlichting en advies
- Veilig Thuis.

Niet-vrij toegankelijke jeugdhulp omvat bijvoorbeeld:

- geestelijke gezondheidszorg
- specialistische jeugdhulp
- gesloten jeugdhulp
- jeugdreclassering.

Taken en verantwoordelijkheden van de gemeente

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor:

- het versterken van het opvoedkundige klimaat in gezinnen, wijken, buurten, scholen en kinderopvang;
- het voorzien in een kwalitatief en kwantitatief toereikend aanbod van jeugdhulp;
- het adviseren over en het bepalen en inzetten van de aangewezen vorm van jeugdhulp;
- het adviseren van professionals met zorgen over een kind;
- het adviseren van kinderen en jongeren met vragen en problemen;
- het verzoeken tot onderzoek bij de Raad voor de Kinderbescherming als een kindbeschermingsmaatregel nodig is;
- het compenseren van beperkingen in de zelfredzaamheid en de maatschappelijke participatie van kinderen en jongeren;
- het voorzien in een toereikend aanbod van gecertificeerde instellingen;
- het voorzien in maatregelen om kindermishandeling te voorkomen.

Wet kinderopvang

De Wet kinderopvang (2005) en de bijhorende Beleidsregels kwaliteit kinderopvang en peuterspeelzalen (2013) hebben als doel de kwaliteit van kinderopvang en peuterspeelzalen te waarborgen en de arbeidsparticipatie van jonge ouders te verhogen. De doelgroep bestaat uit alle werkende of studerende ouders met kinderen vanaf de babytijd tot einde basisschool (0-13 jaar) die gebruikmaken van een vorm van formele opvang.

De Wet kinderopvang en de Beleidsregels kwaliteit kinderopvang en peuterspeelzalen voorzien in landelijke uniforme kwaliteitseisen voor kinderopvang en het toezicht hierop. De kwaliteitseisen hebben onder meer betrekking op het pedagogisch beleidsplan, de groepsgrootte, de beroepskracht-kindratio en de verblijfsruimten.

Om welke vormen van opvang gaat het?

De Wet kinderopvang heeft betrekking op:

- kinderdagverblijven
- buitenschoolse opvang
- gastouderopvang
- peuterspeelzalen (volledig vanaf 2018)*

Taken en verantwoordelijkheden van de gemeente

De gemeente is wettelijk verantwoordelijk voor toezicht op en handhaving van de kwaliteit van de opvang in geregistreerde kindercentra en – via gastouderbureaus – door gastouders. De GGD-inspectie voert het toezicht uit, gefinancierd en aangestuurd door de gemeente. De inspectierapporten zijn openbaar. Via de lokale overheid houdt het Rijk landelijk toezicht op de naleving van de kwaliteitseisen. Gemeenten hebben de plicht een register bij te houden van voorzieningen die onder de wet vallen. De houder van een voorziening is verplicht zich te melden bij de gemeente. Als houders niet aan de wettelijke verplichtingen voldoen, kan de gemeente sancties opleggen om naleving van de wet te bevorderen en zo nodig af te dwingen. De inzet van sancties is beschreven in het lokale handhavingsbeleid.

* Peuterspeelzalen vallen op dit moment nog onder de Wmo.

Wet maatschappelijke ontwikkeling (Wmo)

Binnen de Wmo (2007) vallen peuterspeelzalen onder de verantwoordelijkheid van gemeenten en maken zij onderdeel uit van het lokale jeugdbeleid. Gemeenten financieren, stellen kwaliteitseisen op en houden toezicht.

Voor gemeenten vervullen peuterspeelzalen concreet de volgende functies:

- bijdrage leveren aan sociale cohesie;
- fungeren als vindplaats voor en doorwijzer van zorgkinderen en –ouders;
- opvoedingsondersteuning bieden in de preventieve sfeer;
- zorg dragen voor een doorgaande leerlijn;
- partner zijn in Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG).

De peuterspeelzaal als basisvoorziening voor alle kinderen, is sterk afhankelijk van lokale prioriteiten. De politieke kleur van de gemeenteraad bepaalt de te vervullen functie van speelzaalwerk, vastgesteld voor beleidsperiodes van vier jaar. Door de harmonisatie van kinderopvang en peuterspeelzalen (Wet OKE, zie hierna) worden de wettelijke regels en de financiering van deze twee voorzieningen gelijkgetrokken. Hierdoor wordt de positie van peuterspeelzalen in het lokale speelveld versterkt; het draagt bij aan het behoud van deze laagdrempelige voorziening voor peuters die geen gebruik kunnen maken van kinderopvang, VVE-aanbod of voorschool.

Wet ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie (Wet OKE)

Doel van de Wet OKE is kansen te vergroten van kinderen met taalachterstanden, en de kwaliteit van peuterspeelzalen te verbeteren. Met behulp van de wet wordt de basiskwaliteit van peuterspeelzaalwerk en voorschoolse educatie geregeld. In de Wet OKE en het hierop gebaseerde Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie zijn criteria voor de kwaliteit van de voorschoolse educatie opgenomen. Die eisen hebben betrekking op de inrichting en de inhoud van het educatieve aanbod op de peuterspeelzalen/voorscholen, zoals eisen aan de maximale groeps grootte en het gebruikte VVE-programma.

De belangrijkste onderdelen van de Wet OKE zijn:

- de verplichting van gemeenten om een goed voorschools aanbod te doen aan alle jonge kinderen met een taalachterstand;
- een landelijk kwaliteitskader voor peuterspeelzalen; hiermee wordt een groot deel van de kwaliteitsregels voor de kinderopvang ook van toepassing op het peuterspeelzaalwerk;
- behoud van de financiële toegankelijkheid van de peuterspeelzaal voor ouders van kinderen die in aanmerking komen voor voor- en vroegschoolse educatie (VVE);
- toezicht en handhaving op de kwaliteit van peuterspeelzalen en voorschoolse educatie.

Om welke voorzieningen gaat het?

De Wet OKE heeft betrekking op:

- peuterspeelzalen
- voorscholen
- kinderdagverblijven
- groep 1 en 2 van het basisonderwijs.

Taken en verantwoordelijkheden van de gemeente

De Wet OKE geeft gemeenten de regie over het realiseren van een dekkend voorschools aanbod voor alle jonge kinderen met een (taal)achterstand. Gemeenten hebben de taak om met lokale partners, basisscholen, kinderopvangorganisaties en peuterspeelzalen tot een gezamenlijke visie te komen voor de lokale voorschoolse voorzieningen. Om te zorgen dat gemeenten deze rol kunnen uitvoeren, worden alle betrokken organisaties verplicht om afspraken te maken over de invulling van de inspanningsverplichting en die na te komen. De wet laat gemeenten zelf bepalen in welke mate ze sturen op samenwerking dan wel integratie van organisaties.

Gemeenten hebben volgens de wet de volgende verplichtingen:

- toezicht houden op en handhaven van de kwaliteit van kinderopvang, peuterspeelzaalwerk en voorschoolse educatie;
- de doelgroep van voorschoolse educatie definiëren. In de wet is de doelgroep omschreven als kinderen met risico op een taalachterstand in het Nederlands. Gemeenten kunnen echter ook bepalen dat het gaat om kinderen met een taal- en ontwikkelingsachterstand of kinderen van ouders met een laag opleidingsniveau of alle kinderen in een bepaalde wijk;
- zorg dragen voor een dekkend en hoogwaardig aanbod van voorschoolse educatie voor kinderen met risico op taalachterstand en zich inspannen voor het bereik van alle doelgroepkinderen en een goede toeleiding naar voorschoolse educatie;
- samen met besturen van peuterspeelzalen, kinderdagverblijven en basisscholen zorg dragen voor een doorgaande lijn in ontwikkeling van kinderen;
- registreren en openbaar maken welke peuterspeelzalen en kinderdagverblijven er in de gemeente zijn en of ze gesubsidieerd voorschoolse educatie aanbieden;
- jaarlijks overleg voeren met schoolbesturen, kinderdagverblijven en peuterspeelzaalwerk om afspraken te maken over vve (Lokaal Educatieve Agenda). Voor voorschoolse educatie (peuterspeelzalen en kinderopvang) zijn gemeenten verantwoordelijk, voor vroegschoolse educatie (groep 1 en 2) zijn de basisscholen verantwoordelijk. In de Lokaal Educatieve Agenda maken gemeenten en schoolbesturen gezamenlijk afspraken over het verbeteren van de leerprestaties van leerlingen met een taalachterstand. Daarnaast moeten gemeenten en schoolbesturen afspraken maken over de resultaten van vroegschoolse educatie. De regisserende taak van de gemeente bij het maken van afspraken over de resultaten van vve is in de wet bekrachtigd door de introductie van een beperkte doorzettingskracht. Er moeten binnen een redelijke termijn afspraken zijn gemaakt met alle betreffende partijen.

Wet op het primair onderwijs en Wet passend onderwijs

De Wet op het primair onderwijs is gericht op basisscholen, scholen voor speciaal basisonderwijs en scholen voor speciaal onderwijs. De Wet op het primair onderwijs bevat onder meer voorschriften voor het schoolplan en de kerndoelen voor het onderwijs en regels over medezeggenschap, de inzetbaarheid van het onderwijspersoneel en het aantal lessen. In het schoolplan wordt het beleid van de kwaliteit van het onderwijs beschreven.

De Wet passend onderwijs heeft tot doel iedere leerling onderwijs te bieden dat bij hem of haar past. Een leerling komt in aanmerking voor regulier onderwijs waar dat kan, en voor speciaal onderwijs waar dat nodig is. Het accent ligt op positief formuleren wat een leerling wel kan en welke steun nodig is om de schoolloopbaan te vervolgen.

Samenwerkingsverbanden van schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet passend onderwijs.

Om welke voorzieningen gaat het?

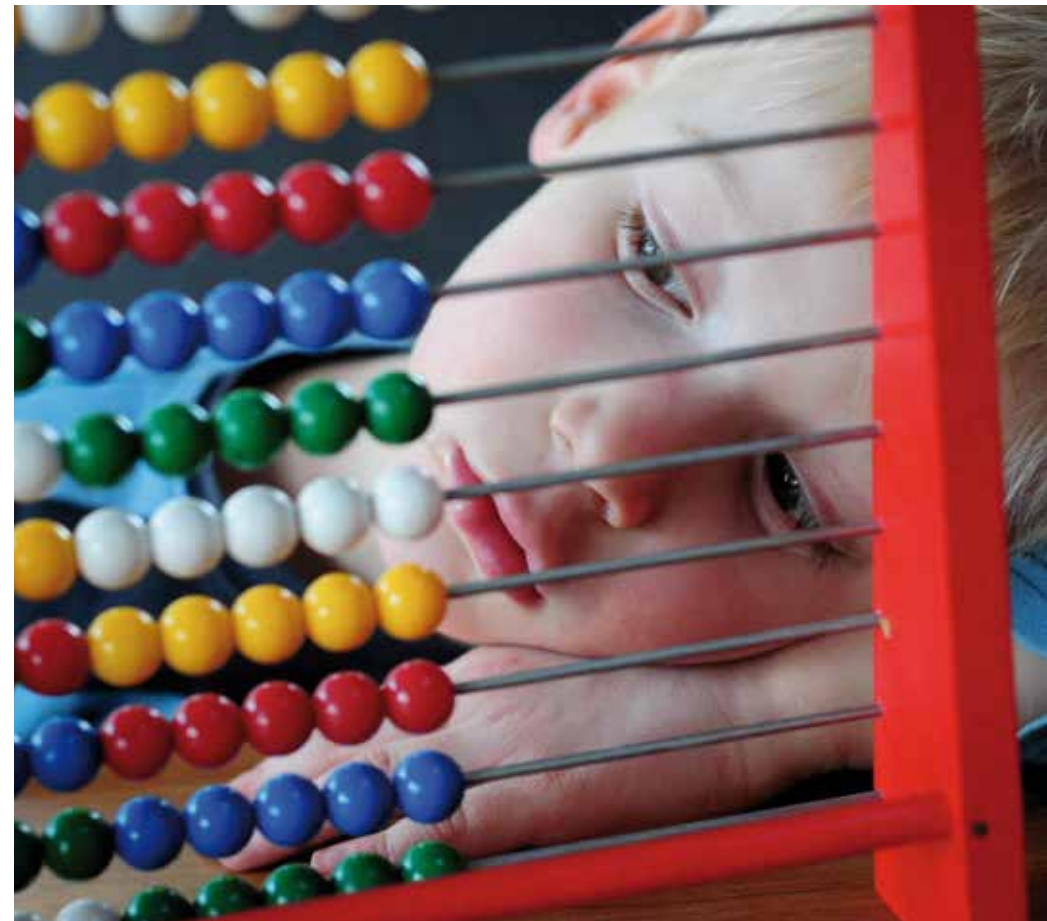
De Wet op het primair onderwijs en/of de Wet passend onderwijs hebben betrekking op:

- integrale kindcentra (IKC)
- brede scholen
- basisscholen
- scholen voor speciaal basisonderwijs
- scholen voor speciaal onderwijs.

Taken en verantwoordelijkheden van de gemeente

In de Jeugdwet en de Wet passend onderwijs is bepaald dat gemeenten en samenwerkingsverbanden van schoolbesturen een plan moeten maken waarin ze beschrijven hoe ze de jeugdhulp en het passend onderwijs willen organiseren. Beide partijen hebben de verplichting om deze plannen met elkaar te bespreken. In dit plan staat onder meer de visie van de gemeente en de uitvoering van het beleid, waaronder regels over de toekenning van individuele voorzieningen, de wijze van beoordeling en de afweging van toekenning. Over deze twee onderwerpen voeren het bestuur en de gemeente verplicht op overeenstemming gericht overleg (oogo).

Daarnaast voeren gemeenten en schoolbesturen lokaal overleg om het onderwijsbeleid vorm en inhoud te geven in een Lokale Educatieve Agenda (LEA). Verplichte thema's zijn onderwijsachterstanden en voor- en vroegschoolse educatie (VVE).

Nederlands
Jeugdinstituut

Nederlands Jeugdinstituut

Postbus 19221
3501 DE Utrecht

T (030) 230 63 44

E info@nji.nl
www.nji.nl